

Pepe Beúnza, Rafa Rodrigo, Joan Guzmán i Jordi Agulló

“Hem de ser insubmisos a un sistema social que és profundament injust”

Tots quatre es van negar a fer el servei militar obligatori als anys 70. Pepe Beúnza va ser condemnat a quinze mesos de presó i divuit a un batalló de càstig al Sàhara Occidental. Rafa Rodrigo va passar un any i mig a diversos centres penitenciaris. Joan Guzmán va abandonar la mili a mitja instrucció i va patir més de dos anys de presó. Jordi Agulló, després de dos anys, tres mesos i tres dies empresonat, va viure clandestinament a Barcelona fins el 1976. Eren objectors de consciència i van arribar a ser més d'un milió a l'Estat espanyol. Oposant-se a fer qualsevol servei obligatori, militar o no, més de 40.000 joves es van arribar a declarar insubmisos. L'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP) ha decidit concedir el primer premi Constructors de pau al col·lectiu d'objectors i insubmisos. El dia 29 de febrer, Núria de Gispert, presidenta del Parlament, lliura el premi a Pepe Beúnza, que assegura que hi aniran a dir el que pensen. Segons Jordi Agulló: “La part de la societat civil és qui ens ha donat el premi. Els polítics s'apunten al carro i, si algú ha de tenir alguna contradicció, són ells”.

Gemma García
miralls@setmanaridirecta.info

Pepe Beúnza va ser el primer objector de consciència per raons ideològiques a l'Estat espanyol, però hi havia altres casos a Europa. Quins eren els vostres referents?

Pepe Beúnza (PB): La meua objecció no s'entén si no parlem de França, de la comunitat de l'Arca, fundada per Lanza del Vasto, on apreng sobre objecció i no-violència. Tampoc sense els desertors a la guerra d'Algèria, una gent extraordinàriament potent i valenta. Hi va haver un moviment no-violent molt fort contra la guerra d'Algèria. També hi havia objectors suïssos, que encara anaven a la presó, belgues i holandesos. M'havien explicat i donat eines perquè, quan em declarés objector, no caigués al buit. S'havien compromès a donar-me suport.

Rafa Rodrigo (RR): A través d'un mitjà, vaig saber que Pepe havia estat empresonat. Jo era en una caserna, com a sergent d'infanteria, i em va fer reflexionar molt. Vaig començar a enviar-li cartes a la presó i a donar-li ànims. Aleshores, va haver-hi una reacció del comandament militar. Primer, un avís, després, un consell de guerra i em van degradar. Quan em van tornar a cridar a fer la mili com a soldat, m'hi vaig negar. El contacte amb Pepe va ser suficient per fer-me reflexionar a fons. Va canviar la meua vida. Vaig traçar com a objectiu el rebuig al servei militar.

Jordi Agulló (JA): A Alcoi, des del moviment obrer, intentava aplicar les teories de la no-violència, que havia llegit de Gandhi i Martin Luther King, a la lluita obrera contra el sistema i per emancipar la classe treballadora. La mili em va arribar com una sotragada, perquè el que estava aprenent era

a ser no-violent. La Joventut Obrera Catòlica (JOC) i el meu ambient em deien que estava boig. Els de la Joventut Socialista em deien que havia d'aprendre del servei militar. Dos mesos abans d'entrar, el març del 71, vam contactar amb el grup que donava suport al Pepe i ho vam coordinar. A Alcoi, es va crear un grup dels Amics de la JOC. Les Joventuts Socialistes no en van voler saber res, malgrat que ho van reivindicar després a un diari de la ciutat de Perpinyà.

–
“És vergonyós el fet que, amb la quarta part de les despeses en armament, podríem resoldre els problemes bàsics de tota la humanitat: habitatge, menjar, salut, aigua... Que comencin les retallades militars, és el primer que hauríem de fer”

Joan Guzmán (JG): Jo vivia militant a l'Església catòlica, a les comunitats de base. Vaig anar a la mili a Cartagena i, allà, un amic em va dir que havia fet un parèntesi a la seva vida amb el servei militar, però em va confessar que a la vida no es podien fer parèntesis. Allò em va fer reflexionar. Em vaig negar a continuar. Intentava ser un bon cristià i era allà, fent exercicis de tir per aprendre a ser un bon soldat, una contradicció molt gran. Mai no havia sentit parlar de l'ob-

jectió de consciència ni de Gandhi, només de l'Evangelí. Quan vaig entrar a la presó, a les cel·les d'incomunicats, el Jordi va obrir la porta amb una poma i em va dir: sóc objector de consciència perquè m'he negat a fer la mili. Aleshores vaig dir: ostones, jo també ho sóc!

Durant el franquisme, hi va haver una forta militarització ideològica i, alhora, des de l'esquerra, hi havia uns referents de la lluita armada molt forts. Quina acceptació té la vostra decisió?

JA: Els militants d'esquerra que eren a la presó i partidaris de la lluita armada tenien una actitud paternalista cap a nosaltres, encara que tàcticament s'utilitzaven mitjans no violents, com les vagues, les manifestacions, la propaganda clandestina. De manera romàntica, es creia en la lluita armada. Pensaven: pobres xiquets, que innocents que són...

PB: Hi havia de tot perquè era l'època del Che Guevara, del prestigi de la lluita armada, però també de la guerra de Vietnam, dels desertors, de Luther King... L'esquerra creia que calia anar a la mili per aprendre. A la universitat, havia estat implicat al Sindicat Democràtic, m'havien detingut i vaig estar a la presó de Jaén amb presos polítics. Va ser una universitat. Hi havia respecte, però ideològicament discutíem. Encara vaig sortir-ne més convençut. Per la dreta, era una maniobra comunista, soviètica...

RR: En plena guerra freda, érem crítics com Orwell. Hi havia dos blocs, però els dos apostaven per la carrera d'armament. Crèiem que no havíem d'entrar a l'OTAN i que calia un desarmament.

Agulló ma

PB: Hi havia una gran mitificació de l'Exèrcit Roig i de l'Exèrcit Popular xinès. Fins i tot discutíem perquè deien que hi havia bombes atòmiques bones, les russes i les xineses, que defensaven el poble i bombes dolentes, les americanes, perquè defensaven l'imperialisme.

JG: L'Església catòlica, als anys 70, cohabitava amb l'exèrcit, hi havia capellans castrens. Les comunitats de base eren més crítiques, però, tot i així, la visió que tenien, sobretot l'oficial, era molt tancada. L'Església té un cert plantejament de mirar cap a una altra banda...

L'objectiu immediat era acabar amb el servei militar obligatori, però, com a antimilitaristes, per quina societat lluitàveu?

PB: No hi havia un projecte polític cohesionat, a França començava a haver-n'hi, però hi havia intuïcions. Crèiem que la riquesa havia d'estar repartida i que les armes havien de desaparèixer. Ja començàvem a dir allò de "*Gastos militares para gastos sociales*". Pensàvem que la societat havia d'estar al servei de les persones i no del benefici. Gandhi parlava molt del treball manual i nosaltres donàvem importància al treball agrícola, defensàvem els productes de proximitat, consumir el que produïeu. Volem que s'eliminés la despesa militar, buscàvem el desarmament i crèiem que era important entrenar la gent en les tècniques de defensa popular no-violenta. L'objectiu de consciència era un pas cap al desarmament.

“Lamentablement, ara, l'exèrcit ha guanyat cert prestigi. Voldria recordar que les conquestes no són per sempre”

RR: Des de la meua formació cristiana, havíem cregut realment en la pau, en la col·laboració i en la cooperació. Però trobem que hi ha uns exèrcits que, en lloc de col·laborar, assimilen tots els recursos i confronten. Si realment volem solucionar els problemes de la humanitat, s'ha de llevar allò que ens enfronta, les guerres. Era utòpic i és utòpic, però n'estem convençuts.

PB: Ara diuen que s'ha de retallar, doncs que retallin el que gastem en armament. És vergonyós el fet que, amb la quarta part de les despeses en armament, podríem resoldre els problemes bàsics de tota la humanitat: habitatge, menjar, salut, aigua... Que comencin les retallades militars, és la primera despesa inútil que hauríem d'eliminar.

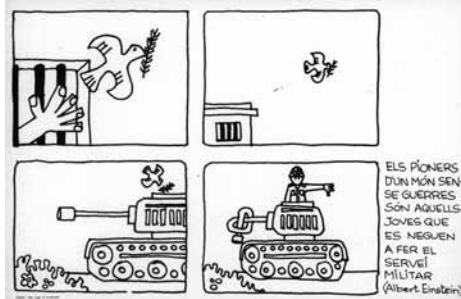
L'acceptació de la repressió enfortia la denúncia?

PB: Un general era molt fort, però era un home com tots nosaltres, la seva força era la nostra obediència. Si animàvem la gent a desobeir, perdia el poder. No cal matar-lo, no cal insultar-lo, només cal no obeir-lo. La gent obeïa perquè tenia por de les conseqüències. Quan la gent va estar disposada a anar a la presó, vam agafar una força extraordinària. Érem més forts que l'Estat i la dictadura. A partir d'aquí, es va estendre. Ho vam veure durant els anys 90 amb els insumisos: 300 insumisos a la presó. Quan la gent perd la por, anima la gent a perdre la por. Les presons ja no són tan poderoses i l'exèrcit i el tirà tampoc. Fem servir la presó com un vehicle de publicitat i propaganda.

RR: No teníem vergonya de fer-nos presents als mitjans i transcendia. Era acció al carrer.

JA: També es va produir una degradació enorme de l'exèrcit espanyol, que era molt feixista, un desprestigi enorme. Hi havia molts suïcidis a l'exèrcit.

PB: Des de la mili, feien tantes besties que ens ajudaven molt en les nostres campanyes.

Postal de suport a objectors empresonats (1976)

Arxiu Pepe
Beúna

Tot i així, les conseqüències eren dures. Com us preparàveu?

RR: Als serveis civils com el de Can Serra, hi havia objectors i gent que s'hi aprovava per preparar-se un poquet i fer vida en comunitat. Només a València, hi havia tres serveis civils: al barri del Crist, a Benimàmet i a la Malva-Rosa.

JA: De totes maneres, van prohibir les tortures, els càstigs físics a l'exèrcit, l'any 70.

PB: Vaig començar a parlar amb gent que havia passat per la presó. Més tard, amb la insumissió, sí que es feien cursos per entrar a la presó, però, en aquella època, era més difícil. Feia ioga per poder controlar els nervis i la respiració i per mantenir el cos en forma. Feia treballs manuals, artesanía, tocava la flauta. Un dia a la setmana, feia un dejuni per si havia de fer vaga de fam. I em vaig fer un reconeixement psiquiàtric, perquè a l'activista Gonzalo Arias, que havia sortit dues vegades demanant eleccions lliures a l'Estat, l'havien tancat al manicomi. Jo pensava: si em porten al manicomi, almenys poder dir que vaig entrar-hi bé, perquè no sabia com en sortiria. També volia saber si, en una situació molt dura, podria resistir. El que era important era el grup de suport, a València, a Barcelona, a Madrid... Donava sentit a l'acció, no era només una acció individual, sinó també política.

L'any 2001 es va acabar la mili obligatòria, tot i que es preveia que acabés el 2012. L'Estat estava desbordat?

PB: Hi ha molt factors, però s'ha de dir que temien que no hi hagués ningú i van haver d'avançar el final. Van fer-ho a corre-cuita, no estaven preparats per al servei militar voluntari. Va ser mèrit dels insumisos.

JA: Es van veure desbordats. Lamentablement, ara, l'exèrcit ha guanyat cert prestigi. Voldria recordar a la joventut que les conquestes no són per sempre. La història té avanços i retrocessos. A Grècia, per exemple, hi ha 300.000 persones fent la mili cada any...

PB: Els objectors són perseguits...

JA: I a Turquia, la militarització és tan forta que les pròpies famílies destrenen els objectors o els agredeixen. La joventut que s'ha alliberat de la mili ha de pensar que no ha estat gratuït i que no és per sempre.

L'estratègia per prestigiar l'exèrcit ha estat la seva humanització?

PB: No existeixen guerres humanitàries ni campanyes humanitàries. L'exèrcit sempre s'ha disfressat de bones raons. Un nen que vingui al món té quinze condemnes a mort, que és el que toca a cada persona del total d'armament atòmic que tenim acumulat. Quan el que hauria de tenir és dret a menjar, a un habitatge, a la salut, a la cultura, a l'amor, a una família... L'exèrcit genera molts beneficis i hi ha l'ex-cusa dels llocs de treball. Però qualsevol inversió que es faci en qualsevol sector que no sigui l'armamentístic, segons Leontief, un Premi Nobel d'Economia, crea una vegada i mitja, dos o tres més que el dedicat a armament.

JG: L'exèrcit existeix per mantenir l'*statu quo*. Sempre ha estat així i la majoria vivim en la por: de perdre la feina, de quedar-te sol, de la crisi... són maniobres del poder per mantenir la situació. Però hi ha moments, com el cas de l'objectiu, en què algunes persones concretes es rebel·len a pesar de l'amenaça. Jo pensava que passaria, com a mínim, deu anys a la presó. Si m'haguessin dit que m'afusellarien, estava tan convençut que m'ho hagués jugat tot. Si hi hagueren moltes persones en un moment donat, perdérem la por i fórem disposats a desobeir... La consciència està com adornada o xantatgejada per la por.

Des del moviment del 15-M es va cridar: "Hem perdut la por". Què us semblen les estratègies no violentes del moviment del 15-M i, en concret, de la resistència als desnonaments?

PB: El 15-M va ser un miracle, que la policia carregués d'una forma tan brutal i la gent aguantés d'aquella manera va ser eficàcia extraordinària. Tothom té dret a un habitatge digne. La gent que fa resistència no-violenta o ocupa no només tenen dret a fer-ho, sinó l'obligació. L'obligació de tenir un habitatge digne. Si hi ha habitatges buits... Hem passat d'una dictadura franquista a la dictadura financera internacional i hem de continuar sent objectors insumisos a un sistema social que és profundament injust i que provoca la infelicitat de la gent.

JA: S'hauria de fer un dia general de presa i ocupació de tots els habitatges buits, organitzat des de la societat civil, el 15-M, les associacions de veïns. Multiplicar l'efecte. Hi ha les bases per a una gran conquesta, hi ha una gran riquesa que es perd perquè no s'ajunta. Aquí resideix el gran repte.

RR: El 15-M fins i tot ha replantejat la pròpia transició. Jo crec que nosaltres vam ser els indignats del 71.

Protesta en favor d'objectors d'Itàlia, l'Estat espanyol i Portugal celebrada al Vaticà (Roma)

l'any 1971
Arxiu Pepe
Beúna